

Intervija

Kad vārdi ir beigušies

Nupat dienasgaismu ieraudzījusi mācītāja Jura Rubeņa grāmata "Ievads kristīgajā meditācijā" (apgāds "Zvaigzne ABC", 2008). Un, tāpat kā citas Jura Rubeņa grāmatas, tā kuluāros izraisījusi plašas diskusijas. Gan to vidū, kas šo nelielā formāta un apjoma grāmatīņu izlasījuši, bet it sevišķi to vidū, kuri nav lasījuši, bet kuriem *aizdomīgs* šķiet pats vārdu salikums "kristīgā meditācija". Lai noskaidrotu autora domas un iegūtu vairāk informācijas par šo tēmu, aicinājām uz sarunu Rīgas Lutera draudzes mācītāju **Juri Rubeni**.

INGA REČA

– Ko nozīmē meditācija?
Un ko nozīmē – kristīgā meditācija?

– Pavisam vienkārši varētu sacīt, ka tā ir klausīšanās Dievā. Protams, visi šie apzīmējumi ir nepilnīgi, kā viss, ko mēs, cilvēki, varam pasacīt par lielajām, smalkajām lietām. Ja diskursīvā lūgšana ir tas, ko mēs sakām Dievam, tad meditāciju varētu skaidrot kā klausīšanos Dievā. Tā sākas tad, kad es apklustu un klausos tajā, ko Viņš man grib pasacīt.

No šī redzes viedokļa raugoties, meditācija nav nekas svešs nevienam cilvēkam, kam ir mazliet garāka lūgšanu dzīves pieredze. Es atļautos sacīt, ka katrs cilvēks, kas ir lūdzis Dievu, kas ir daudz lūdzis Dievu, būs piedzīvojis tādas situācijas savā lūgšanā, kad, piemēram, tu sarunājies ar Dievu, tu Viņam kaut ko saki un tad piepeši vārdi it kā beidzas. Tu apklusti, jo jūti, ka teksts vairs nav vajadzīgs. Vārdi neprasās, bet lūgšana turpinās. Tu turpini būt lūgšanas procesā, bet vārdi ir beigušies. Jo – lūgšana var notikt ar vārdiem, un lūgšana var notikt bez vārdiem. Kas to ir sacījis, ka lūgšanai vienmēr ir jāizmanto vārdi?

Katram cilvēkam, kuram ir lūgšanu dzīves pieredze, būs pazīstami tādi mirkļi. Lūgšana turpinās, bet tu klusē. Mirkļi, kuros tu sajūti, ka lūgšanas vidū ir organiska nepieciešamība apklust un sākt klausīties. Un tad kādā brīdī no šī klusuma atkal raisās vārdi. Tie ir tādi meditātīvi brīži, kas, man šķiet, ir pazīstami 99% cilvēku, kuri lūdz Dievu.

Tāpēc es sacītu, ka mēs nerunājam par kaut ko svešu, par kaut ko, kas mākslīgi jāmacās.

Otra lieta, ko es gribētu pie meditācijas uzsvērt – mana pārlicība ir, ka meditācija nav nekas tāds, kas būtu cilvēkiem jāpiespiež, vai jāsaka, ka tas ir vienīgais veids, kā cilvēkiem veidot attiecības ar Dievu, ka tas visiem būtu jādara. Nē, tas ir tikai viens no mūsu garīgās dzīves ceļiem. Es arī grāmatā centos piezīmēt, ka ir daudz

cilvēku, kuri var brīnišķīgi nodzīvot dzīvi, izmantojot citus garīgās dzīves instrumentus. Tas ir ceļš kādiem cilvēkiem. Piemēram, mans ceļš.

Un ir svarīgi, ka cilvēki, kurus nodarbina viņu garīgā dzīve, zina, ka šāda garīgā ceļa iespēja ir. Vai un kā cilvēks izmanto šo iespēju, tā ir viņa izvēle.

Kristīga meditācija ir meditācija, kas izriet no Jēzus norādījumiem. Ļoti daudzus vārdus Jaunajā Derībā mēs varētu skaidrot nesamocīti, bet ļoti godīgi – kā aicinājumus uz meditāciju. Piemēram, ļoti pazīstamie vārdi Kalna sprediķi: "Kad jūs Dievu lūdziet, neplāpājiet kā pagāni, jo tie domā, ka tie savas plāpāšanas dēļ tiks paklausīti. Jo jūs Debesu Tēvs jau iepriekš zina visu, ko jums vajag. Bet, kad jūs lūdziet Dievu, tad ejiet savā kambarītī, aiztaisiet durvis un tur slepenībā Dievs redz to, ko jūs vēlaties pasacīt."

Ko Jēzus šeit grib pasacīt? Nedomājiet, ka lūgšana ir daudzvārdība, nedomājiet, ka lūgšana ir kaut kas, kur jūs pavēstāt Dievam, ko Viņš nezina. Bet tu aizver savas durvis ārējās pasaules iespaidiem un nokāp savas sirds dziļākajā punktā – tai vietā, kuru pazīsti tikai tu un Dievs. Un tur esi ar Dievu. Meditācija ir esība ar Dievu. Es domāju, ka Jēzus mūs mudina uz šādu esību ar Dievu. Ne par velti vesela rinda kristīgo mistiķu ir sacījuši, ka tieši Kalna ruņa – Mateja evaņģēlija 6., 7. nodaļa ir paši būtiskākie vārdi visā Jaunajā Derībā.

– **Loģisks šķiet jautājums, kā jūs pats nonācāt līdz šai garīgajai praksei?**

– Ceļš ir bijis pakāpenisks un nav bijis apzināts. Ir lietas, kuras mēs darām, atsaucoties uz iekšējiem pamudinājumiem, intuitīvi, sperot pirmo soli, nezinot, kur būs pirmais solis, piektais un divdesmitais. Tas aizsākās mazliet vairāk nekā pirms desmit gadiem, kad manā dzīvē bija notikumi, kas man lika daudz ko pārvērtēt.

– **Vai šie notikumi ir saistīti ar jūsu veselību?**

– Nē, tie bija tādi dzīves satricinājumi, kas man daudz ko lika pārdomāt un pārvērtēt arī

Mācītājs Juris Rubenis: "Katram cilvēkam, ja viņš paklusētu kopā ar Dievu, tas nāktu tikai par labu."

● FOTO INGRĪDA BRIEDE

savas attiecības ar Dievu. Laiku pa laikam cilvēkam ir tādi brīži dzīvē, kad notikumi tevi apstādina, un tu uzdod daudzus jautājumus vēlreiz. Kad tu meklē atbildes uz savas dzīves lielajiem jautājumiem. Tad kā atbilde nāca intuitīva atbilde kontemplatīvā ceļā. Es to nevaru pasacīt vārdos, jo tas vārdos nenoņem. Vairāk tas ir sajūtas, bet lietojot vārdu "sajūtas" es nedomāju šī vārda emocionālo nozīmi. Es domāju sajūtas kā eksistences atspulgu. Kad tu samani, ka tev tajā virzienā ir jāiet. Soli pa solim.

Atsaucoties šim iekšējam kontemplatīvajam aicinājumam, es piedzīvoju vispirms, ka ļoti daudzas lietas manā dzīvē pārmainījās. Manā domāšanā, manī pašā. Es atradu daudzas man nozīmīgas atbildes. Domāju, ka mana dzīve ieguva jaunu dziļumu, bet tas saistījās arī ar to, ka aizvien vairāk laika ir vajadzīgs iekšējai dzīvei. Savām iekšējām attiecībām ar Dievu, kas beigu beigās noveda pie tādiem meditātīviem stāvokļiem, kurus ilgu brīdi es nemaz priekš sevis neformuleju. Bet ar laiku tu atpazīsti, izvērtē un piepeši

saproti, kas ir tas, ko tu dari. Es varu tikai pasacīt, ka mana sajūta ir, ka līdz meditācijai ceļš ir bijis garš. Tas nav bijis vienkāršs un ātrs ceļš.

Tu saproti, ka tev ir iekšēja nepieciešamība atrast laiku būt klusumā ar Dievu. Sākumā tas ir neregulāri, atsevišķi brīži, tad tie kļūst regulāri, un tad tev kļūst nepieciešamība atrast tam laiku katru dienu. Rodas iekšēja nepieciešamība katru rītu un katru vakaru atrast tam laiku. Tā ir nepieciešamība, kurai tu vienkārši atsaucies.

Ja pirms gadiem 15 kāds cilvēks man stāstītu par meditāciju, ko es teiktu? Kaut kādā mērā katrs cilvēks, kas nodarbojas ar teoloģiju, lasa garīgas grāmatas, ar šo praksi sastopas. Bet pirms gadiem piecpadsmit es teiktu: "Jā, tā ir interesanta lieta, droši vien daudziem noderīga, bet diez vai tas ir man." Jo toreiz man likās, ka pasaule tur, ārpusē, ir tik interesanta! Man gribētos darboties ārpusē, un meditācija man liktos kā emigrēšana uz iekšpusi. Es droši vien domātu tieši tā, un meditācija mani īpaši neuzrunātu. Un tāpēc es spēju saprast, ka cilvēki,

kuriem ir līdzīga sajūta, noklausās un saka – interesanta lieta, bet tas nav man. Viss ir kārtībā! Varbūt tas arī nav šim cilvēkam, varbūt tas nav tagad šim cilvēkam. Bet pienāk brīdis, kad tu sajūti aicinājumu un atbildi aicinājumam. Un lēnā garā dzīve pārveidojas un iegūst citu profilu.

– **Vai savus domubiedrus Latvijā, kuri interesējas par kristīgo meditāciju, jūs meklējat vai viņi paši "atnāca"?**

– Tad, kad tev kāda lieta sāk palikt nozīmīga, tad atrodas cilvēki, atrodas informācija. Dažreiz ir tā, ka tu piedzīvo kādus notikumus, un ilgstoši tie tev ir mīkla. Tu nevari saprast, kas tas ir. Un tad piepeši tu izlasi vienu, otru un trešo grāmatu un konstatē – hmm, par to jau cilvēki ir rakstījuši pirms 500 un 800 gadiem! Tas nav nekas jauns, to cilvēki jau sen ir pazīnuši! Līdz ar to tu vari atpazīt savas pieredzes brīžus tajā kristīgajā tradīcijā, kas ir klātesoša. Kristīgajā tradīcijā vienmēr ir bijušas divas puses, divas tradīcijas. Ja mēs atsaucamies uz pazīstamo notikumu ar Martu un Mariju, kur Marta ir ļoti *šiverīga*

Intervija

ārējā dzīvē un ļoti darbojas, bet Marija neko nedara, bet Martai ir dusmas uz viņu, ka Marija vienkārši sēž un klausās Jēzu. Martai ir dusmas – kā tā var, tā tāda bezjēdzīga eksistence! Bet Jēzus saka: "Stop! Ļauj viņai klausīties, ļauj viņai palikt pie šīs vienas lietas!" Viņš arī nesa-ka Martai, ka tas ir nepareizi, ko viņa dara.

Man šķiet, ir labi redzēt, ka kristietībā šīs divas iespējas, šie divi ceļi, savstarpēji savijoties, norisinās. Ka ir ārēji aktīvais ceļš un iekšēji aktīvais ceļš.

– Vai var tā tēlaini teikt, ka jūs no Martas esat tapis par Mariju?

– Nē, es tā negribētu teikt, nedomāju, ka tā to var nodalīt. Es gribētu sacīt, ka man, ņemot vērā daudzus notikumus un pieredzi, ir ļoti svarīga kļuvusi iekšējā klausīšanās. Šobrīd man liktos neiespējami no tās atsacīties, un man liktos, ka es pazaudēju milzīgu, būtisku savas dzīves, savu resursu daļu! Nav taču noslēpums, ka mācītāji, baznīcas darbinieki, kristīgu avīžu redaktori – vai tad viņi sēž un var ar tādu lielu mieru un līdzsvaru dvēselē baudīt Ziemsvētku tuvumu? Viņi skrien kā vāveres ritenī uz spēku izsikuma un izdegšanas robežas. Un vienā brīdī saproti, ka, vai nu tu pakļauies tiem centrālās spēkiem, un tie tevi izspiež tukšu kā citronu un izsviež, un tava dzīve tiek apstādināta. Vai arī – tu liec milzīgu uzsvāru uz savas iekšējās telpas veidošanu. Uz savām attiecībām ar Dievu, kas, manu-

prāt, šodien, dinamiskajā laikmetā, ir vienīgais, kas tevi var nosargāt, kas tev var palīdzēt, es atļaušos sacīt – izdzīvot. Man ir bijušas pāris situācijas dzīvē, arī saistītas ar veselību, kur man meditācija ir palīdzējusi izdzīvot. Tieši tā – izdzīvot.

Līdz ar to, domāju, ir labi pabalīt ar to un pasacīt, ka tāds ir viena cilvēka pieredzes ceļš.

Es jau neesmu vienīgais vai pirmais, kas par to runā! Ir taču bezgala daudz autoru, kas par to ir rakstījuši. Aiz tā stāv milzīga tradīcija! Ir tik daudz dvēseles gigantu, kuriem es neesmu cienīgs kurpju siksnas atraisīt ar savu nenozīmīgo un necilo pieredzi. Tas, kas varbūt ir mazliet neparasti, ka Latvijas teoloģiskajā telpā par to tik maz ir ticis runāts! Pēc šīs mazās grāmatīņas publicēšanas, cilvēki runā, it kā tas būtu piepeši kaut kas jauns. Bet tas nav nekas jauns! Tas vienmēr ir bijis klātesošs kristietībā, un par to dažādās pasaules baznīcās un konfesijās tik daudz ir rakstīti! Cilvēki iet šo ceļu, un nevienam tas nepārstē.

– Lasot jūsu grāmatu, var redzēt, ka tie, kas praktizē šī meditāciju, ir bijuši jezuīti un benediktīniešu mūki, respektīvi, cilvēki, kas ticībā ir bijuši ļoti dziļi. Vai arī cilvēki, kuri jau pieredzējuši to izspiestā citrona stāvokli – un ne reizi vien savās dzīvēs.

– Man ir tāda sajūta, ka ļoti daudzi, ātrāk vai vēlāk, nonāk pie šiem jautājumiem. Un, zināt, kas ir svarīgi? Spēt saprast un redzēt, ka kristietībā ir dziļā

mistiskās meditācijas tradīcija. Bet mēs tik maz par to esam runājuši.

– Vai luteriskā tradīcija pazīst meditāciju?

– Interesanti, ka Luters arī par to ir rakstījis, ka Luteram ir bijušas svarīgas šīs lietas, un daudz ir rakstīts par Luteru kā mistiķi. Mēs Luteru vairāk pazīstam kā teologu reformatoru, bez maz kā atbrīvošanās teoloģijas pārstāvi, kurš stāv uz barikādēm. Un mēs maz ko zinām par Luteru kā mistiķi. Daudziem būtu liels pārsteigums ieskatīties viņa darbos un ieraudzīt, kas viņa dzīvē ir bijis svarīgi.

Varbūt ir bijis nepareizi, ka aiz pārpratuma ir bijis prenotstatīts runātais Vārds pret piedzīvojamo Vārdu. Tās ir lietas, kas viena otru papildina un viena bez otras nav iespējamās. Man šķiet, ka bez šīs mistiskās pieredzes momenta ir risks kristietību padarīt par ideoloģiju. Ka kristietība ir tāda prāta lieta, kura mums palīdz, bet samērā sarežģīti, kā uz slidena ledus, jūtas tie teologi, kas raksta par dogmatiskām skaidrībām, kad jāsāk runāt par attiecībām ar Dievu. Jo kristietības būtība ir mūsu attiecības ar Dievu. Kristietība ir dzimusi no attiecībām ar Dievu. Vienīgais attaisnojums Baznīcas pastāvēšanai ir tas, ka Baznīca pamatojas uz tā, ar ko ir sākusies – no attiecībām ar Dievu. Ja vienā brīdī paliek tikai Baznīcas virsbūve, kura sāk aizmirst, no kā ir izaugusi, rodas jautājums – vai tās pastāvēšana attaisnojas? Attais-

nojums ir tikai viens – ja mūsos turpinās dzīvā pavediens, kas šo Baznīcu ir radījis. Un tas, kas to ir radījis, tā ir noteikta pieredze – attiecības ar Dievu. Es pasvītoju – dzīva pieredze.

Meditācija ir viens no ceļiem, kas palīdz šo dzīvo pieredzi piedzīvot. Mēs daudz runājam par ticības padziļināšanu, ticības dziļumu. Nav tik vienkārši atbildēt uz jautājumu, kā es varētu savu garīgo dzīvi padziļināt? Es teiktu tā – meditācija ir viens instruments, ar kuru palīdzību es jūtu – mana ticība kļūst dziļāka. Ļoti vienkārša atbilde. Ja kādam cilvēkam ir citi instrumenti, kas palīdz viņa ticību darīt dziļāku – ļoti brīnišķīgi! Protams, būtu bēdīgi, ja cilvēki paliktu pie sekas ticības un teiktu – mums nevajag neko, mēs tepat pa virsu padzīvosim.

– Vai tomēr nav tāda bīstamība, ka ir cilvēki, kurus ļoti saista vārds "meditācija", bet viņi bez pieredzējuša padavotāja var aiziet bezapziņas dzīlēs un vairs neatnākt atpakaļ?

– Grāmatā es mēģinu iezīmēt, ka meditācijai ir divi līmeņi – kontemplatīvā meditācija, kas ir demokrātiska un pieejama katram, un katrs to var lietot tieši tāpat kā lūgšanu. Un tad ir tālākā fāze, mistiskā meditācija, kur Dievs aicina. Es gribētu domāt, ka Latvijā ir daži palīgi, kas varētu tajā vadīt, bet es teiktu, ka ir svarīgi to uzvert organiski.

Atbildot uz jūsu jautājumu – ja mēs baidītos pilnīgi no visa, tad arī Biblii var pārprast. Un

cilvēki pārprot un veido simtiem kustību! Un tad var saprast arī 14. gs. katoļu teologus – varbūt, ka Biblii nevajag dot cilvēkiem lasīt? Jo tas vienkāršais cilvēks, tas *tantuks* Boloņā vai Neapolē, nesapratis, tāpēc nedosim viņam lasīt! Lai paklausās, ko priesteris baznīcā pasaka, viņš izskaidros! Tā ir otra galējība.

Ar to es tikai gribu pasacīt, ka visus garīgos tekstus ir iespējams pārprast. Sevišķi viegli ir pārprast tekstus, kas runā par garīgām lietām, kur valoda vispār ir ierobežota. Kur valodu var lietot ļoti instrumentāli, kā tēlus, kā jēdzienus. Tas ir jautājums par kopuma sajūtu. Es personīgi domāju, ja cilvēks, izlasot manu grāmatu, sajūtu iekšēju mudinājumu arī savu ikdienas lūgšanu papildināt ar mirkli, kad viņš brīdī paklusē Dieva priekšā, man tiešām ir dziļa pārliecība, ka tas nekādā veidā nevarētu nākt par sliktu! Katram cilvēkam nāktu tikai par labu, ja viņš paklusētu ar Dievu.

Lai cilvēks kļūtu par cilvēku, man šķiet, ir jāiemācās divas lietas – runāt un klusēt. Ar runāšanu es domāju plašāko – domāšanu, sevis izpausmi, formulēšanas spējas utml. Patiesībā ir ļoti sarežģīti iemācīties runāt! Daudz laika paiet, kamēr mēs to iemācāmies. Bet iemācīties klusēt ir vēl grūtāk. Gadi paiet, kamēr mēs iemācāmies klusēt.

Ja vēlaties vairāk uzzināt par kristīgo meditāciju, lasiet mājas lapā www.jesus.lv! ^{SR}

Pārdomām

Skaists aicinājums

ANDA LĪCE

Reti gadās, ka pēc grāmatas izlasīšanas pārņem izjūtas, kā tad, kad esam laimīgi. Man tas atgadījās tieši novembra nogalē, kad pirmo sniegu mums noskauda divas lietainas dienas, kurās saule, šķiet, nemaz neuzlēca. Taču es to nemaz nemanīju, jo gāju, brīdu, brīžiem kā caur mūža mežu lauzos cauri psihoterapeita Viestura Rudziša grāmatai "Pie tēva". Droši vien nav pareizi nopietnas lietas lasīt tādā tempā, bet kādā maz pazīstamā apkārtnē es parasti vispirms ieminu taciņu, lai vēlāk varētu visu izstaigāt daudz pamatīgāk.

Bet tagad par izjūtām. Tā kā grāmata ir par grieķu mitoloģisko ģeoloģiju un arhetipiem cilvēces vēsturē un arī mūsu ikviena dzīvē, ir pamats domāt, ka mēs atrodamies uz kontinentālām plātnēm ne tikai ģeoloģiski, bet arī kultūru un reliģiju ziņā. Plātnēm lēnām pārvietojoties, uzgrūžoties cita citai, pārkļājoties un sadrupot, veidojas jauni kontinenti un salas, jauni dievi, varoņi un cilvēki. Elpu aizraujoši tas droši vien izskatās no Dieva skatu punkta,

nesaprotami, pat biedējoši – no mūsējā, ja mēs par šīm lietām neko nezinām.

Tieši biezās neziņas dēļ mēs neskaitāmās paaudzēs veltī lauzām šķēpus un skaldām matus. Arī tad, kad savu lomu uz ģimenes skatuves jau esam nospēlējuši, un tur darbojas pavisam citi, mēs izmisīgi un nikni turpinām spēlēt sev uz laiku piešķirto lomu. Pēc labākajiem antikās pasaules mītu paraugiem, mēs paši rakstām savas dzīves traģēdijas, un tās spēlējām, iesaistot visu ģimeni. Un ne tikai to. Analizējot mītus un atsaucoties uz savu bagāto psihoterapeita praksi, grāmatas autors runā par problēmām, kurās mēs iestrēgstam kā šķēpi vairogos un zaudējam sevi un cits citu. "...iepazīstoties ar mītiem un mitoloģiskajām sistēmām, varam iepazīt to, kur esam šobrīd." Ceļot sociālismu, komunismu un tagad moderno sabiedrību, esam vai nu piemirsuši, vai nekad nesam zinājuši, ka Klitaimnētra, Agamemnona un Oresta mūsu ģimenē darbojas tāpat kā senajos mītos! Kuram gan nav nācies piedzīvot situācijas, par kurām pēc laika var teikt – *bij man to zināt*. Bet tikai pēc

laika. Mūsu htoniskā zemapziņa un tur mītošie arhetipi ir jāpēta nevis plikas ziņkāres dēļ, kā tas gandrīz vai apmāti notiek šodien, bet gan, lai varētu gudri palīdzēt cilvēkam ieraudzīt sevi ne tikai pretskatā un sānskatā, un saprast, ko un kā darīt.

Lasot grāmatu, man roka tā vien sniedzās pēc zīmuļa. Kādu laiku cietos – grāmata ir iespiesta uz ļoti laba papīra, lieliski ilustrēta, papildināta ar krāsainām ģeoloģiskajām shēmām (kurās gan es apmaldījos), beidzot tomēr roka pati sāka te vienu, te otru atziņu pasvītrot. Lūk, viena no tām: "Katrā laulībā pienāk brīdis, kad tai ir vai nu jāizjūk, vai jā-sākas no jauna. Tas var notikt tikai pēc tam, kad ir izcīnīti divi kari – iliāda un odiseja. Tikai tad divi cilvēki ir gana pieauguši, lai sastaptos viens ar otru, nevis ar savām gaidām, kuras tiek projicētas uz otru." Parādīze, mūžīgās ilgas pēc tās un kodi tur iekļūšanai. Šovasar arēnā "Rīga" notika šovs "Sensation White", kura scenogrāfija bija veidota kā Ēdenes dārzs un uz kuru bija jāierodas tikai baltā gan virs, gan zem jostasvietas. Televīzija

nerādīja, cik baltuma uz drēbēm un dvēselēm bija palicis pāri šova beigās – pulksten sešos no rīta.

"Varbūt cilvēks tika izdzīts no paradīzes, jo bija par vāju, lai nepadotos Čūskai – mātes varai un savai atkarībai no tās? Šo interpretāciju pastiprina visa laba un jauna atziņas koka, kurā čūska slēpās, asociēšana ar māti simbolizējošo ābeli. Bet Dievs ir Tēvs, un cilvēka ceļš ir pie Tēva," saka V. Rudzītis. Tas ir ikviena cilvēka jautājums. Ceļš pie dieviem. Un ceļš pie Dieva. Kā ir ar manu reliģisko ekstāzi, varbūt tā ir tikai histērija, līdzīga tai, ko šodien kā mākslīgu zemestrīci izraisa ne viens vien sludinātājs? Kā es paplašinu savas apziņas robežas?

Hipermobilais laikmets aizrauj elpu ar iespējām un atbaida ar savu paviršību. Pat tad, kad cilvēki nonāk tādās kontinentālo kultūras plātņu lūzuma vietās, kur vēl nav nosēdušies putekļi un zem kājām dreb zeme, viņiem nav laika uzdot jautājumus un meklēt atbildes, jo tūrisma business skubina joņot tālāk. Un lielākais, ko no tādiem ceļojumiem pagūst paņemt līdzī, ir no kāda mūra

izurbināta šķemba – mikroskopiska atlūza no liela laikmeta, kas nebūt nav bez pēdām nogrimis nebūtībā. Grāmata "Pie tēva" ir skaists aicinājums domāt, jautāt, meklēt atbildes un, ja iespējams, arī pašiem apmeklēt vietas, kuras daudz ko vērtīgu ir izauklējušas un spēj rosināt uz svētīgiem darbiem. Man, grāmatu lasot, pirmo reizi tā pa istam sakārojās nokļūt Grieķijā. Atcerējos Kurta Fridrihsona flomastera zīmējumus. Kaut arī Grieķija viņam bija padomju laika aizliegta, zemi, antīko pasauli viņš izjuta tā, it kā tajā būtu dzīvojis. Pārlaicīgais spēj būt visur un vienmēr klātesošs, tikai jāatceras, ka: "Cilvēkam Dievs atklājas, bet tikai tad, ja cilvēks spēj būt spontāns, radošs, kas nozīmē – kontaktējošs ar Bērnu sevi. Viss ļoti vienkārši un skaidri. Un vienlaikus sarežģīti, jo – kā lai kļūst spontāns? Kā lai dabū kontaktu ar lidojošo zirgu Pēgasu un kā lai pierunā to neaizmukt?" P. S. Mācītāji, jūs esat dvēseļu kopēji, lūdzu, izlasiet šo grāmatu! Tā paceļ tālāk apziņas robežas, un tā mēs iegūstam brīvu telpu, kurā domāt un radīt. ^{SR}